

УДК: 614.253.52(73)

ОЛЕНА КРАВЧЕНКО

м. Черкаси, Україна

**ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ЕТИКИ МАЙБУТНІХ
МЕДИЧНИХ СЕСТЕР: АМЕРИКАНСЬКИЙ ДОСВІД**

**FORMATION OF FUTURE NURSES' PROFESSIONAL
ETHICS: AMERICAN EXPERIENCE**

Подано загальну характеристику сучасних тенденцій у медичній освіті США, окреслено особливості освітніх програм підготовки майбутніх ліцензованих молодших медсестер (LPN), спрямованих на формування етико-культурної компетентності. Акцентовано увагу на потребі введення знання культурного контексту до курсу англійської мови для професійної мети. Визначено ряд позитивних тенденцій у медичних закладах США, які заслуговують на впровадження в освітній простір України.

Ключові слова: ліцензована молодша медсестра, англійська мова для професійних цілей, професійна етика, етико-культурна компетентність.

Представлена общая характеристика современных тенденций в медицинском образовании США, обозначены особенности образовательных программ подготовки будущих лицензированных младших медсестер (LPN), направленных на формирование этико-культурной компетентности. Акцентируется внимание на необходимости введения знания культурного контекста в курс английского языка для профессиональных целей. Определен ряд позитивных тенденций в медицинских учреждениях США, которые заслуживают внедрения в образовательное пространство Украины.

Ключевые слова: лицензированная младшая медсестра, английский язык для профессиональных целей, профессиональная этика, этико-культурная компетентность.

General description of modern tendencies of medical education in the USA has been presented; characteristic features of educational programs for Licensed Practical Nurses (LPN) aimed at the formation of ethical and cultural competence have been described. Special attention has been paid to the necessity of knowledge implementation into the cultural context of English for professional purposes. A number of positive tendencies in medical institutions of the USA worth being introduced into educational sphere of Ukraine have been defined.

Keywords: licensed junior nurse, English for professional purposes, professional ethics, ethical and cultural competence.

Постановка проблеми в загальному вигляді. У час глобальних перетворень у кожній країні підвищується роль здорового способу життя і якість сестринської допомоги. Вирішення цього завдання нерозривно пов'язане з професійною підготовкою висококваліфікованих, компетентних фахівців сестринської справи, які успішно володіють суміжними медичними спеціальностями, готові до професійного зростання, здатних до самоосвіти й самовдосконалення. Водночас у медичних установах очікують фахівців з високим рівнем етичної компетентності, моральності, з розвиненим почуттям поваги і толерантності до пацієнтів. Удосконалюючи існуючу систему професійної підготовки майбутніх медичних сестер, маємо зберегти національно-освітні традиції і разом з тим враховувати кращі надбання високорозвинутих країн світу. Відтак постає необхідність звернення до здобутків вищої медичної школи США для адаптації його окремих елементів до вітчизняних умов. Американські навчальні заклади забезпечують професійне спрямування освітніх програм та адаптивність змісту підготовки майбутніх медичних сестер на різних її етапах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Науковий доробок українських і зарубіжних дослідників свідчить про актуальність та багатоаспектність проблеми професійної підготовки майбутніх медичних сестер у вищих навчальних закладах України та світу. Вагому цінність складають праці з філософії освіти В. Кременя, І. Зязюна, В. Кудіна та ін., наукові студії з методології порівняльної педагогіки Н. Авшенюк, Н. Бідюк, Л. Пуховської, І. Руснака, А. Сбруєвої та ін., дисертаційні роботи В. Бабаліч, К. Куренкової, Ю. Лавриш, С. Поплавської, О. Уваркіної та ін. з питань професійної підготовки і формування фахових якостей студентів-медиків. Незважаючи на низку науково-педагогічних пошуків, проблема професійної підготовки й формування професійної етики майбутніх медичних сестер у навчально-виховному процесі вищої школи США залишається важливим предметом наукових досліджень.

Формулювання мети статті. Мета статті – подати загальну характеристику нових тенденцій у медичній освіті США, окреслити особливості освітніх програм підготовки майбутніх ліцензованих молодших медсестер (LPN), спрямованих на формування професійної етики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Аналіз науково-критичної літератури, педагогічного досвіду підтверджує висновок про те, що сучасний етап медичної освіти у США характеризується рядом позитивних тенденцій: формується нова філософія, основу якої складають гуманізація, спрямованість на розвиток творчих можливостей особистості, її інтелектуального потенціалу, з'являються нові інформаційно-комунікативні технології. Домінуючі цінності – досягнення і успіх, індивідуалізм, незалежність і самостійність, молодість і краса.

Актуальні питання підготовки «завтрашньої» медичної сестри, проблеми її психологічного стану, кодексу етики – в центрі уваги громадськості. У США ухвалено низку законів, спрямованих на забезпечення здоров'я нації: у 1970 р. – Закон про Професійну Безпеку та Здоров'я, у 1986 р. – Закон про Покращення Якості Системи Охорони Здоров'я. Серед основних цілей, встановлених Управлінням охорони здоров'я США на 2010 р. і наступні роки, – Здорові Люди [6, с. 126].

З урахуванням законодавчих вимог американські вищі навчальні заклади здійснюють підготовку медичної сестри різних рівнів: ліцензованої молодшої медсестри (LPN), дипломованої медсестри (RN) та медсестри поглибленої практики (APN). Зупинимося на окремих аспектах освітніх програм підготовки майбутніх ліцензованих молодших медсестер (LPN) [7, с. 21].

Відповідні освітні програми затверджуються Радою медсестер і тривають у кожному штаті у професійно-технічному училищі або місцевому «общинному» коледжі дванадцять місяців. Вони включають стаціонарне навчання і контрольовану клінічну практику, що відбувається, як правило, в лікарні. Академічна суворість і дружня атмосфера навчальних колективів, творчий, гнучкий, доступний практичний підхід, широке коло обов'язкових і факультативних курсів ураховують інтереси студентів, сприяють професійному становленню і культурному розвитку майбутніх медичних працівників.

Вища медична школа відкрита для введення нових навчальних предметів поліпрофільної і міждисциплінарної підготовки (з іноземних мов, психології спілкування, критичного мислення, комунікативної взаємодії, електронних технологій та ін.). Це допомагає випускникам успішно працювати в лікарні, надаючи основний догляд за хворими під керівництвом лікарів та дипломованих медсестер. Усе більш затребуваною є різнобічна індивідуалізація навчання. Навчальні програми посилено інтегрують технологію й використовують стратегії вивчення на відстані.

У навчальних закладах турбуються про формування професійної етики і етичної компетентності майбутньої медичної сестри: важливого значення набуває систематичне опанування Законів штату, що гарантують збереження особистої інформації пацієнта і кодексу Асоціації Американських Медсестер (1985), який визначає конфіденційність інформації ключовими у професії медсестри. Цінність конфіденційності полягає в тому, що медсестра юридично відповідає за збереження всієї інформації про пацієнта. Динамічне поширення мобільних телефонів, факсів та комп'ютеризованих медичних записів загрожує приватності та конфіденційності пацієнта, тому з 1998 р. Американська Асоціація Медсестер регулює використання телекомунікаційних технологій у системі охорони здоров'я [1].

З урахуванням кодексу Асоціації укладені клінічна практика і ліцензійний іспит. Зокрема клінічна практика зацентрована на громадському догляді, підтриманні здорового способу життя, запобіганні хворобам. Ліцензійний іспит

NCLEX передбачає комп'ютерне адаптивне тестування за принципом наступності. Питання укладають за блоками «Потреби Пацієнта».

Головною концепцією сестринської справи, яку сповідує Американська Асоціація Медичних Сестер, усвідомлення й визнання культурних відмінностей (комунальних, соціальних та родинних зв'язків, релігії, мови, харчування, культурних уявлень про хворобу), розуміння культурно специфічних реакцій на хвороби [2, с. 12]. Розуміння культурного контексту пацієнта дозволяє медсестрам познайомитися з пацієнтом передусім як з особистістю, замість того, щоб зосередитися тільки на хворобі або проблемі.

Зазначимо, що часто домінуючі цінності корінного населення (мова, звичаї) конфліктують із цінностями груп меншин, що складаються з численних етнічних, расових чи релігійних груп, то ж знання культурних відмінностей – це передумова для забезпечення ефективної допомоги. Концептуальна основа розуміння культурного різноманіття й забезпечення культурно-компетентного догляду викладена в теорії міжкультурного догляду Лейнінгера [3]. Отже, культурно компетентні медсестри – це ті, які поважають культурні відмінності, а також здійснюють догляд, враховуючи культурний контекст пацієнта [4].

З цією метою викладацький склад коледжів турбується про формування у майбутніх медичних сестер етико-культурної компетентності. Дійсно, опитування іноземних медсестер і пацієнтів CGFNS [5] виявили, що багато хто з медсестер мають труднощі на роботі, пов'язані зі спілкуванням. Спілкування не англійською мовою з пацієнтами і співробітниками, які не розуміють цієї мови, у США розглядають як прояв неповаги. Деякі роботодавці забороняють співробітникам говорити на робочому місці і навіть в ординаторській чи в кафе іншою мовою, окрім англійської.

Медичні сестри, як показало опитування [4], теж наголошують, що були б краще підготовлені до роботи, якби були більш ознайомлені з мовними кліше, які широко використовуються в системі охорони здоров'я США. Причина в тому, що більшість медичних сестер, які приїхали до Сполучених Штатів у періоди дефіциту робочої сили, були з Філіппін, Великобританії і Канади. Однак через розвиток міграційної системи та глобальне розширення сестринської освіти медсестри тепер приїжджають до Сполучених Штатів зі всього світу. У зв'язку з цим уряд провів Реформу Нелегальної Імміграції та в 1996 р. видав Закон про Відповідальність Іммігрантів. Згідно з документом, спеціалісти системи охорони здоров'я США повинні демонструвати відповідний рівень володіння письмовою та розмовною англійською.

Для цього низка занять з іноземної мови для професійної мети у коледжах спрямована на те, щоб оволодіти технікою комунікації. Серед форм і методів, які використовуються для виправлення мовних проблем в іноземних медсестер, успіхом користуються рольові ігри. Студенти «програють» ситуації, в яких їм доведеться

спілкуватися з «лікарем» як віч-на-віч, так і по телефону, з «пацієнтами» та їх «сім'ями».

Зазначимо, що у Сполучених Штатах медсестер вважають колегами лікарів, а не їх підлеглими. Вони можуть ставити під сумнів дії лікарів та інших фахівців, якщо вони становлять небезпеку для пацієнтів. Це включає в себе навіть відмову виконувати вказівки лікаря і повідомлення відповідного керівництва, якщо медсестра вважає, що вказівки є небезпечними. Такі дії вимагають впевненості, такту і переговорів, у кожному такому випадку буде потрібне гарне знання англійської мови. Окрім того, у Сполучених Штатах медсестра є не тільки постачальником медичного обслуговування, а й учителем, посередником між пацієнтом і лікарем й адвокатом пацієнта. Для виконання цих ролей медсестри повинні мати не тільки хороші словесні комунікативні навички, а й гарні навички ведення документації, щоб забезпечити цілісність догляду, розуміння пацієнтом догляду та ведення юридичної документації, зокрема такої, як медична карта пацієнта.

На заняттях студенти прагнуть розвинути впевненість у спілкуванні, виконуючи рекомендації Американської Медичної Асоціації [1; 2]:

1) використовуйте «я» замість «ти/ви» при взаємодії; якщо ви не згодні з кимось, замість того, щоб сказати: «Ви помиляєтесь», скажіть: «Я ціную вашу точку зору, але в мене є власна думка», а потім спокійно висловіть цю думку;

2) використовуйте впевнену мову тіла – дивіться прямо в очі людині, з якою ви намагаєтесь спілкуватися, підтримуйте ваш голос спокійним, стійте прямо й контролюйте вашу міміку;

3) ґрунтуйтеся на фактах, а не на судженнях;

4) ставте чіткі і прямі запитання, які не спонукають іншу особу сказати «ні». Наприклад, якщо пацієнт із психіатричного відділення намагається уникнути участі у груповій терапії, замість того, щоб сказати: «Чи хочете ви піти на терапію сьогодні?», скажіть «Я відведу вас на терапію о 10 годині ранку».

У коледжах отримали популярність вправи на невербальну комунікацію, що включає в себе такі атрибути, як вираз обличчя, зоровий контакт, дотик, тон, поза, відстань, яка підтримується в процесі спілкування, мовчання. Зокрема фізична дистанція у процесі спілкування та взаємодії може варіюватися залежно від культури. У деяких культурах прийнятна особиста і соціальна дистанція є набагато ближчою, ніж у Сполучених Штатах. Звертають увагу на те, яку дистанцію зберігають між собою колеги медичної установи, коли спілкуються між собою, з пацієнтами та їхніми сім'ями.

На тренінгах відпрацьовують тон голосу, що може показувати діапазон почуттів і емоцій, від спокійної згоди до сердитого несхвалення. Часто важливо не тільки не те, що було сказане, а те, як це сказали. Ураховують на заняттях і таку форму невербальної комунікації, як сприйняття часу. Йдеться про пунктуальність, до очікуваних норм належить вчасне прибуття і закінчення роботи, вчасну появу на зустрічі.

Висновки результатів дослідження. Проведене дослідження дало можливість визначити ряд позитивних тенденцій у медичних закладах США: відсутність консерватизму; варіативність, що виражається у гнучкості й відкритості організації, у змісті і процесі підготовки й відповідає потребам та можливостям студентів; індивідуалізоване навчання; конкурентоздатність фаху; повага до мови і культури пацієнта, консультаційний діалог викладача і студента тощо. Знання англійської мови, розуміння її семантики в закладах охорони здоров'я США, впевненість у собі, гарні навички міжособистісного спілкування мають важливе значення для медичної сестри. Основна ідея, яку сповідують викладачі коледжів, полягає в тому, що навчання і робота медсестер є як мистецтвом, так і наукою.

Перспективи подальших розвідок. Перспективними напрямками подальших досліджень вважаємо розгляд ефективних форм і методів формування етико-культурної компетентності майбутніх медичних сестер, чому й присвятимо наступні публікації.

Література

1. American Nurses Association [Electronic resource] – Mode of access: <<http://www.nursingworld.org/MainMenuCategories/ThePracticeofProfessionalNursing/NursingStandards>>.
2. Higfield M. F. Nursing: a social policy statement / M. F. Higfield // American Nurses Association. – Kansas City, Mo, 1995. – 637 p.
3. Madeleine leininger's culture care: diversity and universality theory [Electronic resource] – Mode of access: <<http://nursing.jbpub.com/sitzman/ch15pdf.pdf>>.
4. The Purnell Model for Cultural Competence [Electronic resource] – Mode of access: <<http://etna.middlesex.wikispaces.net/file/view/The+Purnell+Model+for+Cultural+Competence%5B1%5D.pdf>>.
5. CGFNS International [Electronic resource] – Mode of access: <<http://www.cgfns.org/sections/about/mission.shtml>>.
6. Donahue M. P. Nursing the finest art: an illustrated history / M. P. Donahue. – St Louis : CV Mosby, 2010 – 390 p.
7. Sullivan J. T. Collaboration: a health care imperative McGraw-Hill Professional / Toni J. Sullivan. – 1998. – 646 p.